

UOT: 535.8

<https://doi.org/10.30546/678209.2025.02.034>

FİBER-OPTİK RABİTƏ XƏTLƏRİNİN ÖTÜRMƏ XÜSUSİYYƏTLƏRİNİ NƏZƏRƏ ALMAQLA OPTİK İNFORMASIYANIN ÖTÜRÜLMƏSİ SİSTEMLƏRİNİN SƏMƏRƏLİLİYİNİN TƏDQIQI

İ.M.Məmmədov

Azərbaycan Texnologiya Universiteti

ihuseyinli@mail.ru

Xülasə. Məqalə Optik lifli rabitə xətlərinin ötürücülük xarakteristikasına nəzərən optik veriliş sistemlərinin effektivliyinin yüksəldilməsinə həsr olunaraq optik lifli veriliş sistemlərinin informasiya, tezlik və energetik effektivliyi tədqiq olunmuşdur. Veriliş sistemlərinin effekti işləməsi əsasən bu üç parametrdən asılıdır. Bu rəlametrlərdən istifadə etməklə sistemin digər rəlametrlərinə təyin etək mümkün olur. SDH şəbəkəsinin NGN şəbəkəsinə integrasiya olunmasının əsas problemlərin biridə, paket trafikinin kanal kommutasiyasına uyğunlaşdırılmış sistem ilə ötürülməsidir. Bu səbəbdən texnologiya qurğusunun və özü onun tərkibindəki proseslər kanal anlayışına yönəldilmişdir. Bu isə ötürülmənin sürətinin sabilliyi ilə xarakterizə olunur.

Açar sözlər: optik lifli rabitə xətti, dispersiya, effektivlik, energetik, sönmə.

Giriş. NGN ideologiyası – paket kommutasiyasıyla ilə şəbəkələrdən trafikini ötürülməsi ideologiyasıdır. Sürətin yüksəkliyinin eyni olmaması, xarakteridir. Sual yaranır, iki xüsusiyyəti necə birləşdirmək olar ki, eyni zamanda ötürmə sisteminin resurslarından istifadə edilməsində maksimal effektivlik prinsipi reallaşmış olsun.

Paketlərin və kanalların kommutasiyasının fəlsəfi dualizmi (insanın bir neçə fikrin olması) ondan ibarətdir ki, onlar rəqəmli rabitə texnologiyalarının yarandığı gündən onları izləyir. Paket trafikinin verilişinin və kommutasiyasının aktuallığı kanalların kommutasiyası ilə qurulan şəbəkələrinin genişlənməsindən sonra ortaya çıxmasldır. Ona görə çox zaman bu fəlsəfi sual bu formada yaranır: kanalların kommutasiya şəbəkəsi ilə paket trafikini necə optimal ötürmək olar və bu mənada NGN şəbəkə texnologiyalarından NGSDH şəbəkəsinə çağırış ənənəvidir. Tarix kontekstində bu yolda hansı həll variantlarının hazırlanması məsələsinə baxaq.

Paket trafikinin SDH sistemi ilə verilişinin həllinin birinci variantı mövcud variantlardan istifadə etməkdir: ya HDLC (High-Level Data Link Control-OSİ şəbəkə modelinin kanal səviyyəsindəki protokol) texnologiyasından, ya da ATM metodundan istifadə etməkdir (şəkil 4.8). Belə sxem PoS (Packet over SDH - SDH üzərindən paket) adını aldı. İkinci variant, hal-hazırda İP əsasında "axırıncı gəldin birinci get" (stek) texnologiyalarının bazardan ATM texnologiyasını ardıcıl olaraq müvəffəqiyyətli sıxışdırması səbəbdən tətbiqi çətin olur.

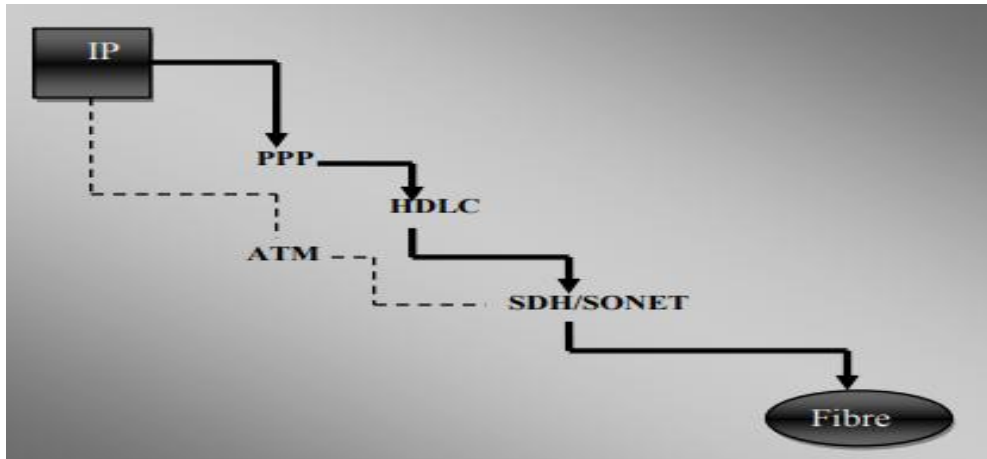
SDH sisteminə paket trafikinin birbaşa yüklənməsi variantına baxaq. Dərhal şərt qoymaq lazımdır ki, ilk növbədə bizi İP və Ethernet paket trafiki maraqlandırır. Bir halda ki, bu iki texnologiya hal-hazırda verilənlərin ötürülməsi trafikinin 90%-dən çox, bütün mümkün olanların hamsını əhatə edir.

Bizi, şəbəkənin iki nöqtəsinin arasında dəhliz maraqlandırır, hansı ki, onunla IP trafiki ötürülür. Bu məsələni həll etmək üçün variantlar işlənilib hazırlanmış və standartlaşdırılmışdır.

Bu məsələnin icrası üçün hazırlanmış və standartlaşdırılmışdır. Bu protokol RFC 1661 PPP (Point-To-Point Protocol, "protokol nöqtə-nöqtə") protokoludur. Verilənlərin modemli

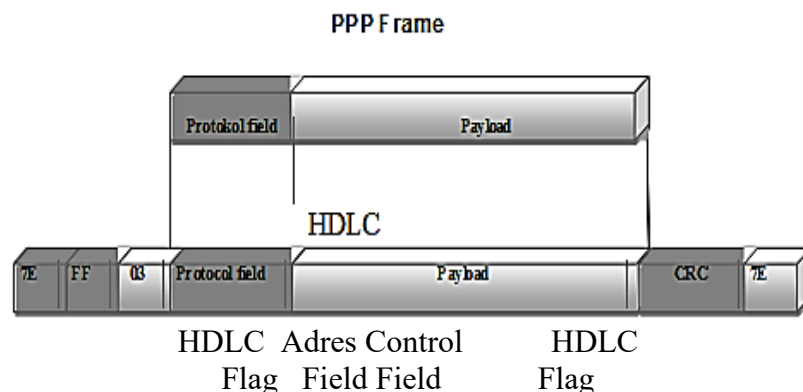
ötürülməsi üçün əvvəlcədən qəbul edilmiş bu protokol isə bizim bu baxdığımız halın spesifikasiyasına uyğundur. Bu protokollar bir sıra əhəmiyyətli funksiyalara malikdir. IP ilə verilənlərin ötürülməsi kanalının nəzarəti ilə bağlıdır, hansı ki, burada PoS üçün istifadə etmək məqsədə uyğundur. Ona görə də birinci mərhələdə IP verilənlər RRR (Point-to-Point Protocol protokolunun) kadrlarına çevrilir.

Şəkil 1. SDH şəbəkəsi üzərindən paket trafikinin ötürülməsi

İkinci addım (şəkil 1) PPP protokolunun kadrlarını HDLC kadrlarının formatına çevirmək olmasıdır (şəkil 2). Belə dəyişikliyə ehtiyacın olması onunla təyin edilir ki, HDLC protokolu özünü xüsusi olaraq verilənlərin ötürülməsi formatı altında hazırlanmış və birləşməyə yönəldilmişdir. Məhz HDLC protokolu bu səbəbdən kanalların kommutasiyası şəbəkələri üçün verilənlərin ötürülməsinin bütün müasir protokollarının əsasını təşkil edir: X.25, Frame Relay, ATM, İSDN, SS7 və başqaları.

HDLC kadr formatı, dəyişən uzunluqlu informasiya məlumatlarının sahəsini nəzərdə tutur. HDLC kadrları bir-birindən xüsusi sahələrlə, bayraqlarla ayrılırlar (şəkil 2-də 16-lıq hesablama bayrağın (flaq) qiyməti göstərilmişdir).

Şəkil 2. PPP kadrlarının HDLC kadrlarının formatına çevrilməsi.

Burada Field – sahə, Flag- bayraq.

Bir halda ki, IP deytaqramının SDH sistemi ilə ötürüldüyündən sahənin uzunluğuna görə ən geniş dəyişikliyə malik ola bilərlər, müvafiq olaraq və PPP kadrları həmçinin dəyişən

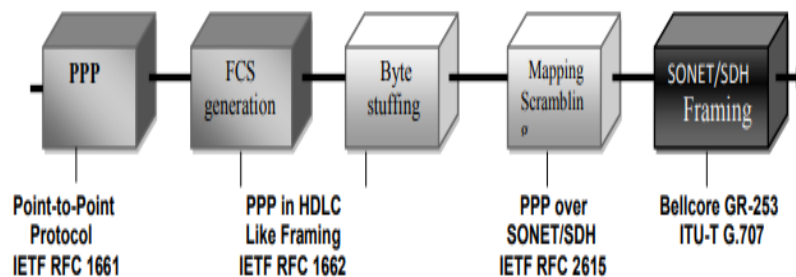

uzunluqlu olacaq, məhz HDLC strukturu uzunluğuna görə iki müxtəlif məlumatlar kadrına bölünməsinə icazə verir.

Bundan başqa, HDLC protokolunun mühüm üstünlüyüdür ki, kadrın tərkibində FCS-in nəzarət qiymətinin sahəsi mövcuddur 3 şəkildə səhvlərə nəzarət mexanizminin CRC adı göstərilmişdir. CRC - (Cyclic redundancy check) - məlumatların bütövlüyünün yoxlamaları. Bu sahə, kadrlarda olan blok səhvlərinə nəzarət etməyə icazə verir. ATM-dən və ya İSDN-dən fərqli olaraq, PoS sistemində HDLC protokolunun sadələşdirilmiş versiyasından istifadə olunur. Ünvan və idarəetmə sahələri müvafiq olaraq qeyd olunmuş FF və 03 qiymətlərinə malikdirlər. PPP kadri HDLC kadrının informasiya sahəsi ilə yüklənir.

SDH-in virtual konteynerlərinə HDLC kadrlarının yüklənməsi PoS prosesinin üçüncü addımıdır. Beləliklə, İP deytaqramı SDH sisteminə daxil olmadan öncə emalın bir neçə mərhələsindən keçir (şəkil. 3):

- PPP kadrının formatlaşdırılması;
- FCS-in nəzarət məbləğinin hesablaması;
- Sürətlərin tənzimlənməsi və HDLC kadrının formalaşması üçün baytların stuffingə əlavə edilməsi;
- HDLC kadrlarının SDH yükləməsi proseduru;
- PoS konteynerlərinin bir SDH şəbəkəsi üzərindən ötürülməsi.

Şəkil 3. SDH sistemində İP məlumatlarının yüklənməsinin ümumi sxemi

Bütün sadalanan prosedurlar şəkil 2-də göstərilən addımlara uyğun standartlara malikdir.

ƏDƏBİYYAT

1. Зингеренко, Ю.А. Оптические цифровые телекоммуникационные системы и сети синхронной цифровой иерархии. Санкт-Петербург:, Учебное пособие. – СПб: НИУ ИТМО, 2013. – 393 с.
2. Мəmmədov, İ.M. Optik Rabitə. Gəncə -2022, 427 s.

УДК 535.8

ИССЛЕДОВАНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ СИСТЕМ ПЕРЕДАЧИ ОПТИЧЕСКОЙ ИНФОРМАЦИИ С УЧЕТОМ ПЕРЕДАТОЧНЫХ ХАРАКТЕРИСТИК ВОЛС

Мамедов И.М.

Азербайджанский Технологический Университет

ihuseyinli@mail.ru

Резюме. Исследования показывают, что неэффективного использования полосы пропускания ограничивает как максимальная скорость передачи оптической информации, значение отношения сигнал/шум на выходе регенерационной секции при

влиянии хроматической дисперсии, так и расстояние, на которое может быть передан сигнал, при этом важным показателем являются передаточных характеристик ВОЛС.

С учетом передаточных характеристик ВОЛС рассмотрим эффективности функционирования систем передачи оптической информации.

Ключевые слова: линия волоконно-оптической связи, дисперсия, эффективность, мощность, переключатели.

UDC 535.8

**INVESTIGATIONS OF THE EFFICIENCY OF OPTICAL INFORMATION
TRANSMISSION SYSTEMS TAKING INTO ACCOUNT THE TRANSMISSION
CHARACTERISTICS OF FIBER-OPTIC LINKS**

Mamadov I.M.

Azerbaijan Technological University

ihuseyinli@mail.ru

Summary. The article focuses on the information, frequency and energy efficiency of optical fiber transmission systems, focusing on the efficiency of optical transmission systems [1-3], relative to the transmission characteristics of optical fibrous communications lines. The effectiveness of the transmission systems depends largely on these three parameters. It is possible to assign these values to other system parameters.

Keywords: fiber-optic communication line, dispersion, efficiency, power, switches.

Redaksiyaya daxilolma: 27.05.2024

Çapa qəbul olunma: 26.08.2024

